

למען ילמדו

סיכום

הלכות נידה

חוברת לימוד

חלק א'

מסלול יורה יורה

יוצא לאור על ידי

"למען ילמדו" - המכללה להכשרה תורנית

טאגור 32 תל אביב

semicha770@gmail.com

© כל הזכויות שמורות למשפחת קידר ולמכללת 'למען
ילמדו'.

•

הואיל ומושקע בתוכניות הלימוד יגיעה והון רב, לכן עפ"י דין תורה ולהבדיל
עפ"י הזכויות בכל המדינות אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה, צילום,
או העתקה בכל צורה שהיא, אפילו חלק מן החומר. וכן אין לעשות שום
שימוש מסחרי בחומרים אלו, כולל המצגות. ואין להעבירם לאדם אחר.

יורה דעה סימן קכג

נדה וזבה מדין התורה, וגזירת חז"ל שכל נדה דינה כזבה

ימי נדה וימי זיבה

בשיעור זה נעסוק בהבדל בין נדה לזבה על פי דין תורה, לפני שגזרו חז"ל שכל נדה צריכה לשבת שבעה נקיים.

נאמר בתורה¹ וְאִשָּׁה כִּי־תִהְיֶה זֹכָה דָּם יִהְיֶה זֹכָה בְּבִשְׁרָהּ שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנִדְתָּהּ וְכָל־הַנִּגַּע בָּהּ יִטְמָא עֲדֵהָֽעָרֹב. כלומר אשה שרואה דם נדות – טומאתה נמשכת שבעה ימים אפילו אם באותם ימים היא ממשיכה לראות דם.

בהמשך הפרק² נאמר וְאִשָּׁה כִּי־יִזְוֹב זֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת־נִדְתָּהּ אוֹ כִּי־תִזְוֹב עַל־נִדְתָּהּ כָּל־יָמֵי זֹב טִמְאָתָהּ כִּי־יָמֵי נִדְתָּהּ תִּהְיֶה טִמְאָה הִוא... וְאִם־טִהְרָה מִזֹּכָה וְסִפְרָה לָּהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחֲרֵי תִטְהָר. כלומר אשה שזב ממנה דם ימים רבים בזמן שאיננה אמורה לקבל את הווסת החודשי – כל זמן שהיא רואה הרי היא טמאה כמו נדה, וכאשר מפסיקה לראות צריכה לספור עוד שבעה ימים ורק אז נטהרת.

חז"ל למדו מהפסוקים שנדה יכולה לטבול מיד כאשר מצטרפים שני תנאים:

(א) פסקה מלראות.

(ב) עברו שבעה ימים מאז שהתחילה לראות (אפילו אם ראתה במשך כל השבעה ימים).
ואילו זבה יכולה לטבול רק לאחר שתספור שבעה ימים נקיים מראיה.

1. ויקרא טו יט.

2. שם כה עד כח.

לגבי הגדרת זבה קיבלו חז"ל במסורת, שיש ימים הנקראים "ימי נדה", דהיינו ימים הראויים לנדה (שאם רואה בהם דם הרי היא נדה), ולאחר ימי נדה מגיעים "ימי זיבה" (שאם רואה בהם דם הרי היא זבה). במקרה שראתה רק ביום אחד מימי זיבתה או ביומיים מימי זיבתה הרי היא נקראת "זבה קטנה", ונקראת גם "שומרת יום כנגד יום" (יתבאר עוד לקמן). ואם ראתה שלשה ימים מימי זיבתה הרי היא נקראת "זבה" או "זבה גדולה", וצריכה לספור שבעה נקיים.

בגמרא³ מובא שהימים הראויים לזיבה הם "אחד עשר יום שבין נדה לנדה". הרמב"ם והרמב"ן נחלקו בביאור גמרא זו.

שיטת הרמב"ם:

ימי הנדה וימי הזיבה הם רצף קבוע של 7-11-7-11-7-11 ללא הפסקה. כלומר אשה שקבלה ווסת בפעם הראשונה נכנסה לשבעה ימי נדה, ולאחר מכן מגיעים 11 ימי זיבה, ואז שוב 7 ימי נדה אפילו אם עדיין לא קיבלה שוב ווסת. תמיד ממשיך הרצף הקבוע של 7-11 ללא קשר לווסת החודשי שלה ולזמנים שבהם היא רואה בפועל (אלא אם כן היא יולדת, שאז הלידה מפסיקה את הרצף, ומתחיל רצף חדש לאחר הלידה).

שיטת רש"י ורמב"ן:

11 ימי זיבה מגיעים רק לאחר ימי נדה שראתה בהם בפועל. כלומר מה שאמרה הגמרא "אחד עשר יום שבין נדה לנדה" פירושו שלאחר ראיית נדות (בפועל) מגיעים 11 ימים הראויים לזיבה, ולאחר מכן שוב חוזרת האשה לימים הראויים לנדה, ובפעם הבאה שתראה בפועל (לא משנה כעבור כמה זמן) הרי היא תהיה נדה, ולאחר שבעה ימים שהיא נשאת בנדתה (שאינה יכולה לטבול לפני שעברו שבעה ימים מהופעת הדם הראשון, בין אם ראתה רק מעט דם ובין אם ראתה בכל השבעה ימים) – מגיעים 11 ימים הראויים לזיבה. לדוגמא: אשה שראתה דם בראש חודש ניסן – הרי היא נדה עד ז' ניסן, ולאחר מכן מח' ניסן ועד י"ח ניסן הם ימים הראויים לזיבה, ולאחר מכן חוזרת לימים הראויים לנדה עד שתראה בפועל, ולאחר שראתה בפועל – הרי היא שבעה ימים בנדתה, ולאחריהם 11 ימי זיבה.

דוגמא לנפקא מינה בין הרמב"ם לרמב"ן:

אשה שראתה בראש חודש, ולאחר מכן ראתה שוב ביום כ"ו בחודש – לשיטת הרמב"ן הראיה ביום כ"ו היא ראיה של נדות, ולאחר שבעה ימים (שרואה בהם או שאינה רואה בהם) טובלת. אמנם לשיטת הרמב"ם יום כ"ו בחודש הוא יום הראוי לזיבה (שהרי בראש חודש התחילו שבעה ימי נדה, ואחר כך 11 ימי זיבה עד י"ח בחודש, ואחר כך שוב שבעה ימי

3. נדה דף עב ב.

נדה עד כ"ה בחודש), וממילא אם ראתה יום אחד הרי היא שומרת יום כנגד יום (שטובלת לאחר יום אחד נקי, וזוהי קולא ביחס לרמב"ן הסובר שהיא נדה ויכולה לטבול רק לאחר שבעה ימים), ואם ראתה שלשה ימים הרי היא זבה גדולה שצריכה לשבת שבעה נקיים (וזוהי חומרא ביחס לרמב"ן הסובר שהיא נדה ויכולה לטבול לאחר שבעה ימים אפילו אינם נקיים).

מחלוקת נוספת בין הרמב"ם לרמב"ן בדין סתירת שבעה נקיים:

עוד נחלקו הרמב"ם והרמב"ן האם כל ראייה בתוך שבעה נקיים סותרת את כל השבעה (מחלוקת זו אינה נובעת בהכרח מהמחלוקת הקודמת).

לשיטת הרמב"ם זבה גדולה שסופרת שבעה נקיים, ובאמצע ספירתה הגיעו "ימי נדה" (ימים הראויים לנדה), והיא ראתה דם נדות – אותו היום שראתה בו אינו עולה למנין שבעה נקיים, אך גם אינו סותר את השבעה, אלא לאחר שמפסיקה לראות – ממשיכה לספור את השבעה מהיכן שהפסיקה. אמנם אם מדובר על ראייה של זוב (בימים הראויים לזיבה) – הראייה סותרת את כל השבעה, ולאחר שפוסקת לראות צריכה לספור שבעה נקיים מהתחלה.

לדוגמא: אשה שנמצאת בתוך 11 ימי זיבה, וביום השביעי והשמיני והתשיעי של ימי זיבה ראתה דם, וממילא נעשתה זבה גדולה, ולאחר מכן התחילה לספור נקיים, והיתה נקיה ביום עשירי ויום אחד עשר של ימי זיבה, אך ביום למחרת (שהוא יום ראשון של ימי נדה) ראתה דם – יום זה אינו עולה לה לספירה, ולאחריו משלימה עוד חמשה ימים נקיים וטובלת.

אבל לשיטת הרמב"ן שבעה נקיים צריכים להיות נקיים לגמרי ברצף, וכל ראייה שרואה בתוך השבעה – סותרת את כל השבעה, ולאחר שפוסקת לראות צריכה להתחיל לספור נקיים מחדש.

[כל זה כמובן בדין תורה. אבל לאחר שגזרו חז"ל שכל אשה שרואה טיפת דם כחרדל (בין בימי נדתה ובין בימי זיבתה) צריכה לספור שבעה נקיים – גם הרמב"ם מודה שהשבעה נקיים צריכים להיות ברצף, שהרי בזמן שהאשה רואה דם באמצע השבעה נקיים – צריכה לספור שבעה נקיים עבור דם זה עצמו, ונמצא שלעולם אינה יכולה להטהר ללא שבעה רצופים].

דוגמא נוספת לנפקא מינה (בנוגע לשתי המחלוקות):

אשה שראתה פעם ראשונה בא' בניסן, ולאחר מכן ראתה בט"ז, י"ז, י"ח, כ"א בניסן:

אשה זו נעשתה זבה גדולה וצריכה שבעה נקיים, שהרי בא' בניסן התחילה שבעה ימי נדה, ומח' בניסן עד י"ח בניסן 11 ימי זיבה שמתוכם ראתה בפועל שלשה ימים (ט"ז, י"ז, יח).

לאחר מכן כשראתה שוב בכ"א בניסן – לשיטת רמב"ן סתרה את ספירת הנקיים, ונטהרת מהזיבה רק לאחר שתספור שבעה נקיים, ולאחר השבעה נקיים בפעם הבאה שתראה דם הרי הוא דם נדות (ואז תתחיל שבעה ימי נדה [ימים שצריכה להמתין עד שתוכל לטבול, בין אם רואה בימים אלו ובין אם אינה רואה], ולאחריהם אחד עשר ימים הראויים לזיבה).

אמנם לשיטת הרמב"ם הראיה שראתה בכ"א בניסן אינה סותרת את השבעה נקיים, כיון שראיה זו היתה בימים הראויים לנדה, אלא יש לה כבר שני ימים נקיים (י"ט, כ'), וצריכה להשלים עוד חמשה ימים נקיים (כ"ב, כ"ג, כ"ד, כ"ה, כ"ו). אך יש לשים לב לנקודה מעניינת, שאשה זו אינה יכולה לטבול מיד בסיום השבעה נקיים, אלא היא צריכה להמתין עד שיעברו שבעה ימים מהראיה שראתה ביום כ"א בניסן, שהרי בראיה זו היא נעשתה נדה, ונדה אינה יכולה לטבול לפני שעברו שבעה ימים מאז שהתחילה לראות (אפילו ראתה יום אחד – צריכה להמתין עוד ששה ורק אז טובלת). כלומר אשה זו צריכה במקביל גם להשלים את השבעה נקיים כדי להטהר מהזיבה, וגם להמתין שייגמרו שבעה ימי נדה, ורק אז תוכל לטבול.

שומרת יום כנגד יום

שמירת יום אחד נקי:

חז"ל קיבלו במסורת (ומצאו לכך מקור בתורה שבכתב על ידי מדרש הפסוקים⁴), שאשה שרואה יום אחד או יומיים בימי הזיבה – צריכה לשמור יום אחד נקי ואז יכולה לטבול ולהטהר מיד. מדין תורה יכולה לטבול כבר בבוקר של יום השימור עצמו לאחר הנץ החמה (שמקצת היום ככולו), ומותרת לשמש בו ביום.

אמנם במשנה⁵ מבואר שהמשמשת ביום השימור הרי זו תרבות רעה, כיון שאם לאחר מכן תראה דם באותו יום – יתברר למפרע שהיום איננו נקי, וממילא הטבילה שטבלה אינה כלום והיא עדין זבה קטנה, ונמצא שנבעלה בעודה זבה. משום כך אסרו חכמים לשומרת יום כנגד יום לשמש ביום השימור, ואף אסרו לה לטבול ביום השימוש כדי שלא תבוא לשמש, אלא ממתינה יום נקי ואז טובלת.

4. בהקדמת הרמב"ם למשנה מבואר שהרבה פעמים מדרשי הלכה של חז"ל על הפסוקים (שלומדים הלכות מדרשין) בלשון הפסוק וכיוצא בזה, אינם חידוש הלכה, אלא שההלכה היתה מקובלת לחכמים דור אחר דור עד למשה ששמע מפי הגבורה, ומצאו לכך מקור בתורה שבכתב על ידי מדרש הפסוקים (יש הלכות מסוימות שיש לגביהן רק מסורת ולא ניתן לדורשן מהפסוקים, והן הנקראות הלכה למשה מסיני, אך כאמור הלכות רבות אחרות נמסרו למשה מסיני וחז"ל דרשו אותן מפסוקים).

5. נדה דף עא ב.

ראתה ביום האחרון של ימי הזיבה:

אשה שראתה ביום י"א של ימי הזיבה – לדעת בית שמאי⁶ הרי היא ככל שומרת יום, שצריכה שימור יום אחד מן התורה, דהיינו למחרת ביום י"ב (אף על פי שהוא כבר מחוץ לימי הזיבה). אבל לדעת בית הלל אינה צריכה שימור, כיון ששימור מן התורה הוא רק בתוך ימי הזיבה ולא מחוצה להם.

אמנם בית הלל מודים לבית שמאי שמדרבנן צריכה לשמור את יום י"ב נקי, ויכולה לטבול רק לאחר נץ החמה של יום י"ב, והמשמש ביום י"ב עצמו (לאחר שטבלה) הרי זה גרגרן (שאינו ממתין עד למוצאי י"ב שבו תהיה טהורה ודאי). עוד מובא בגמרא בשם רב ששת, שמה שנאמר במשנה "הרי זה גרגרן" פירושו שחכמים אסרו זאת (יש המבינים מהגמרא שלמסקנה אין זה איסור גמור מן הדין, ודלא כרב ששת, כיון שגם אם תראה דם ביום י"ב לאחר ששימשה לא יעברו על איסור תורה, שהרי השימור שהיא צריכה הוא רק מדרבנן לשיטת בית הלל).

ראתה ביום עשירי של ימי הזיבה:

מבואר בגמרא⁷ שבמקרה זה נחלקו ריש לקיש ורבי יוחנן. שניהם יוצאים מנקודת הנחה שהעיקר כבית הלל שראיה ביום אחד עשר אינה מצריכה שימור מן התורה, אלא שלדעת רבי יוחנן דברי בית הלל אמורים רק במקרה שיום השימור הוא מחוץ לימי הזיבה, אבל הרואה ביום עשירי – צריכה מן התורה לשמור את יום אחד עשר נקי (שהוא עדיין בתוך ימי הזיבה). ואילו לדעת ריש לקיש ראיה ביום עשירי דינה כראיה ביום אחד עשר שאינה צריכה שימור מן התורה, כיון שדין שומרת יום כנגד יום הוא רק במקרה שהראיה שראתה יום אחד עלולה להביא אותה למצב שתהיה זבה גדולה (שתראה שלשה ימים בתוך ימי הזיבה), וכיון שהרואה ביום עשירי אינה יכולה להיות זבה גדולה (שהרי נשאר רק יומיים לסיום ימי הזיבה) – אינה צריכה לשמור יום נקי מן התורה (אלא רק מדרבנן, כמובא לעיל שאפילו הרואה ביום אחד עשר צריכה לשמור יום נקי מדרבנן). הלכה כרבי יוחנן (כמו בכל המחלוקות בינו לבין ריש לקיש, למעט מחלוקות בודדות).

ראתה ביום עשירי וגם ביום אחד עשר של ימי הזיבה:

במקרה זה נחלקו ראשונים האם לרבי יוחנן (שהלכה כמותו) צריכה שימור מהתורה או מדרבנן. יש אומרים שצריכה שימור מן התורה, כיון שראתה ביום עשירי שלדעת רבי יוחנן מצריך שימור מן התורה כמבואר לעיל. ויש אומרים שצריכה שימור רק מדרבנן, כיון שבפועל השימור שלה הוא רק ביום י"ב מחוץ לימי הזיבה.

6. במשנה שם.

7. דף עב ב.

[בכל הדינים האלו אין פסיקה למעשה של השו"ע והאחרונים, כיון שדינים אלו אינם הלכה למעשה אלא רק על פי דין תורה (לפני שגזרו שכל נדה תשמור שבעה נקיים כמו זבה גדולה)].

מדרבנן צריכה לספור שבעה נקיים על כל ראייה

הקדמה:

התבאר לעיל שמדין תורה אשה שרואה בימי נדתה – טובלת כעבור שבעה ימים מתחילת ראייתה (אפילו המשיכה לראות), ואשה שרואה בימי זיבתה יום אחד או יומיים – שומרת יום אחד נקי וטובלת, ואם ראתה בימי זיבתה שלשה ימים – צריכה לספור שבעה נקיים. אמנם חז"ל תיקנו שכל אשה שרואה דם תספור שבעה נקיים. תקנה זו התקבלה בשלבים שונים, כפי שיתבאר לקמן.

מדברי הראשונים עולים שני טעמים מרכזיים לתקנה זו:

(א) במשך הדורות הידע והיכולת למנות כל הזמן ימי נדות וימי זיבות נחלשו, וחכמים חששו שנשים אינן יודעות תמיד האם הן כעת בימי נדה או בימי זיבה (ובפרט לשיטת הרמב"ם הנ"ל קשה מאד לעקוב כל הזמן האם היא בימי נדה או בימי זיבה).

(ב) בתקופות מאד מוקדמות מאד היו החכמים מבחינים בין דם אדום טמא לבין דם אדום טהור, ובשלב מסויים (מתחילת תקופת האמוראים ויתכן שאף מוקדם יותר) כבר לא ידעו להבחין בזה והחמירו לטמא כל דם אדום. דבר זה עלול לגרום בלבול במנין הימים, כיון שיתכן שאשה ראתה דם יום אחד ועל פי דין תורה הוא היה דם טהור, וכפי שיתבאר עוד לקמן.

תקנת רבי:

בגמרא במסכת נדה⁸ מובא שרבי יהודה הנשיא תיקן שכל אשה שראתה דם יום אחד – תמתין ששה ימים נוספים לפני שתטבול, שמא נמצאת בימי נדות. וכל אשה שראתה דם שני ימים – תמתין עוד ששה ימים לפני שתטבול (סך הכל שמונה ימים מתחילת ראייתה. הטעם בזה יתבאר לקמן). וכל אשה שראתה דם שלשה ימים – תשב שבעה נקיים, שמא נמצאת בימי זיבתה.

רש"י פירש שאשה שראתה דם שני ימים צריכה להמתין עוד ששה ימים, שמא היום הראשון שראתה בו הוא היום האחרון של ימי זיבתה והיום השני שראתה בו הוא היום הראשון של

8. דף סו א.

ימי נדתה, ונמצא שצריכה להמתין שבעה ימי נדה, ובסך הכל יוצא שמונה ימים (יחד עם היום הראשון שראתה בו שאינו עולה למנין שבעה ימי נדה מהחשש שמא הוא מימי זיבה).

הרי"ף פירש שאשה שראתה דם שני ימים צריכה להמתין עוד ששה ימים, שמא ביום הראשון ראתה דם טהור ויום זה אינו עולה מן המנין (וממילא היום השני שראתה בו הוא יום ראשון לשבעת ימי נדה).

מסתבר שהרי"ף מודה לפירוש רש"י שחששו גם לכך שלא יודעים להבדיל בין ימי נדה לימי זיבה, שכן על מנת להסביר את הטעם לכך שאשה שראתה יום אחד תמתין עוד ששה ימים ואשה שראתה שלשה ימים תשב שבעה נקיים מוכרחים אנו לומר שחכמים חששו שהאשה אינה יודעת אם היא בימי נדה או בימי זיבה.

יתכן שלהבנת הרי"ף הבלבול בין ימי נדה לימי זיבה נבע מכך שהפסיקו להבחין בין דם טמא לדם טהור, שכן אשה שראתה יום אחד דם שהוא טהור מהתורה וסברה שהוא טמא, ולאחר מכן השלימה שבעה ימי נדה ועברה לאחד עשר ימי זיבה וראתה בהם – עלולה לחשוב שהיא זבה, בעוד שעל פי האמת היא נדה (לשיטת רוב הראשונים החולקים על הרמב"ם הנ"ל), שהרי הדם שראתה בתחילה היה טהור, וממילא כעת היא בימי נדה ולא בימי זיבה.

חומרת בנות ישראל / חומרא דרבי זירא:

בגמרא שם מובא "אמר רבי זירא: בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל (כמות מזערית) – יושבות עליה שבעה נקיים".

רש"י פירש שכיון שלא כולם בקיאים להבדיל בין ימי נדה לימי זיבה צריכה לשבת שבעה נקיים בכל פעם שרואה שלשה ימים, והחמירו שעל כל טיפת דם תשב שבעה נקיים כיון שלפעמים טיפת דם מצריכה שבעה נקיים מן התורה, כגון במקרה שנמצאת באמצע שבעה נקיים וראתה טיפת דם, שבמקרה כזה הראיה המועטת הזו סותרת את כל הספירה וצריכה שבעה נקיים חדשים מן התורה, ולכן החמירו בכל טיפת דם (אפילו שאינה באמצע שבעה נקיים).

ביאור נוסף הובא ברש"י: לפעמים יתכן שהאשה תראה שני ימים ולא תשים לב שראתה, ולאחר מכן תראה עוד יום נוסף ורק אז תשים לב, ותחשוב בטעות שאינה צריכה שבעה נקיים, ולכן הצריכו שבעה נקיים בכל ראייה.

ביאור דברי הטור בנוגע לחומרות הנ"ל:

הטור כתב: "משרבו הגלויות ותכפו הצרות ונתמעטו הלבבות, חשו שמא יבואו לטעות באיסור כרת, שמא תראה אשה בימי נדתה ששה ימים ויהיה הכל דם טהור, ובשביעי תראה דם טמא, וסבורה לטבול בליל שמיני (לאחר שבעה ימי נדה כדין תורה), וצריכה עוד שבעה

ימים (שהרי על פי האמת שבעה ימי נדה התחילו רק ביום השביעי לראייתה שבו ראתה דם טמא) – החמירו לטמא כל מראה דם אדום. וכדי שלא יבואו לידי טעות בין ימי נדה לימי זיבה, הוסיפו חומרא אחר חומרא עד שאמרו שאפילו אם לא תראה האשה אלא טיפת דם כחרדל תשב עליה שבעה נקיים כזבה גדולה”.

משמע מדברי הטור שהחומרא לטמא כל מראה דם אדום היא הפיתרון לחשש שמא תסבור שהיא ביום השביעי של ימי נדה (בזמן שעל פי האמת היא ביום הראשון של ימי נדה). לכאורה דברים אלו אינם מובנים, שהרי אדרבה החומרא לטמא כל מראה דם אדום רק מוסיפה לחשש ולבלבול בספירת הימים, שהרי אשה שרואה דם שהוא טהור מן התורה מחזיקה אותו לדם טמא ומתוך כך טועה בספירת הימים!

הב”ח כתב שצריך לגרוס בתחילת דברי הטור “ושמא תראה אשה בימי נדתה” (להוסיף ו’ לפני “שמא”), ולבאר דבריו כך: משרבו הגלויות... חשו שמא יבואו לטעות באיסור כרת, כלומר חששו שמא יבואו לטהר דם טמא, ונוסף לכך חששו שמא תראה אשה בימי נדתה ששה ימים ויהיה הכל דם טמא וכו’, כלומר חששו שיבואו לטמא דם טהור ומתוך כך יטעו בחשבון הימים. לאחר מכן כותב הטור את הפתרונות לשני החששות: לחשש הראשון (שמא יבואו לטהר דם טמא) – הפתרון הוא שהחמירו לטמא כל מראה דם אדום, ולחשש השני (שמא יטמאו דם טהור ויטעו בחשבון הימים) – הפתרון הוא חומרא דרבי זירא שעל כל טיפת דם יושבת שבעה נקיים.

גם הט”ז הבין בדברי הטור שהחומרא לטמא כל דם אדום היא הפתרון לשמא יבואו לטעות באיסור כרת, וכתב שיש לגרוס בטור את המשפט “החמירו לטמא כל דם אדום” מיד בתחילת דבריו לאחר המילים “חשו שמא יבואו לטעות באיסור כרת”.

הט”ז הוסיף לבאר שלהבנת הטור ישנם שלושה שלבים בחומרות:

(א) החמירו לטמא כל דם אדום.

(ב) בעקבות החומרא הראשונה חששו לטעות בחשבון הימים והחמירו להמתין ששה ימים נקיים לאחר ראייה של יום אחד או יומיים (תקנת רבי) (ימים אלו צריכים להיות דווקא נקיים, כיון שאם ממשיכה לראות עדיין יש חשש שבכל הימים ראתה דם טהור ורק ביום האחרון ראתה דם טמא וצריכה להמתין אחריו עוד ששה ימים. נמצא לפי זה שעל כל ראייה צריכה להמתין ששה נקיים).

(ג) כדי שלא יתבלבלו בין ששה נקיים הנ”ל לבין שבעה נקיים של זבה גדולה החמירו שעל כל טיפת דם תשב שבעה נקיים (חומרא דרבי זירא).